

УДК 336 717 061

НОВІКОВА І.Е.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

**УПРАВЛІННЯ ІНСТИТУЦІЙНИМИ ЗМІНАМИ У
СФЕРІ ОБЛІКУ В УКРАЇНІ У КОНТЕКСТІ
РЕАЛІЗАЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВЕКТОРУ**

Мета. Аналіз теорії інститутів та інституційних змін, їх вплив на сферу обліку, визначення напрямів адаптації вітчизняної сфери обліку до стандартів Європейського Союзу.

Методика. У процесі дослідження використано загальнонаукові методи: наукового абстрагування, синтезу, аналогії, емпіричного аналізу, порівняльного аналізу, теоретичного узагальнення, а також історичний метод.

Результати. Досліджено суть і значення інституційних змін, а також їх вплив на сферу обліку у контексті реалізації вітчизняної стратегії євроінтеграції. Визначено способи подолання або мінімізації негативних факторів з точки зору новітніх інституційних підходів. Викладено принципи адаптації облікової системи України у контексті переходу на міжнародні стандарти.

Наукова новизна. Запропоновано практичні рекомендації щодо імплементації міжнародних стандартів обліку у вітчизняну практику.

Практична значимість. Результати дослідження сприятимуть покращенню адміністрування у процесі реалізації стратегії євроінтеграції.

Ключові слова: інституціоналізм, інституційні зміни, облік, європейська інтеграція, надбання Спільноти (*acquis communautaire*), адаптація законодавства, Загальнодержавна програма адаптації законодавства, Європейський Союз.

Вступ. Актуальність проблеми зумовлена подіями, що протягом останніх кількох років відбуваються в Україні, необхідністю активізації програми реалізації європейського вектору, а також високими соціально-економічними очікуваннями українців. Трансформаційні процеси, що відбуваються потребують негайного здійснення широкомасштабних реформ у вітчизняних сферах економіки, у тому числі й у сфері обліку. Адже формальне послаблення державного контролю над фінансовими потоками, що мало на меті створення конкурентного середовища досі провокувало посилення корупції та стимулювало розвиток тіньової економіки. Розвиток сучасного управлінського процесу ускладнюють та гальмують вітчизняні облікові стандарти які не повністю відповідають новітнім тенденціям та європейським принципам фінансового управління. Принципово нові облікові підходи мають враховувати різних груп управлінців, які займаються розвитком економіки на мікро- та макрорівнях, а також норми й правила, що притаманні вітчизняній культурі та устоялися у Європейському Союзі. Зміни потрібно проводити на міцності й стабільності постулатів, які згодом становитимуть їх основу. А успіхи починань, у тому числі й у сфері обліку, залежать від емоційних і поведінкових аспектів не менше ніж від виробничих.

Постановка завдання. Характеристика загальних положень теорії інститутів; розкриття поняття та значення інституціональних змін; визначення

впливу інституційних змін на сферу обліку в Україні; визначення інституційних аспектів адаптації вітчизняного законодавства, зокрема у сфері обліку до законодавства ЄС.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній і зарубіжній літературі окремі питання, пов'язані з інституційним регулюванням економічної політики, в тому числі сферою обліку, розроблені досить широко. Зокрема, теоретичні і практичні аспекти цієї проблеми висвітлено в публікаціях: І.А. Грицяка, Ю.М. Капіци, О.М. Рудіка, В. Трюхана, та інших. Однак більшість літературних джерел не відображає ряд істотних моментів процесу інституційної адаптації національного законодавства до законодавства ЄС, властивих сучасній трансформаційній економіці України.

Результати дослідження. Інституціоналізм як течія економічної думки неоднорідний і включає ряд шкіл та напрямів [1, с. 6]. Їх представники по-різному розставляють акценти в дослідженні одних і тих же явищ. Так, теорія суспільного вибору акцентує увагу на юридичних та політичних нормах й вивчає зовнішнє інституційне середовище діяльності індивідів та організацій, а економіка угод зосереджена на аналізі внутрішніх принципів вибору «правил гри». На базі цієї теорії можна сформулювати досить точний прогноз поведінки досліджуваного об'єкта, а також передбачити поведінку людей, що роблять вибір в умовах обмеженості ресурсів.

Інституційні зміни складова частина процесу соціально-економічного розвитку, що виражається в еволюційній зміні соціальних інститутів. Інституційні перетворення лежать в основі зміни суспільно-економічного устрою і можуть здійснюватися як революційним, так і еволюційним шляхом. Зміни інститутів можуть бути пов'язані зі зміною моделі економічного розвитку, економічної стратегії та економічної політики, здійснюваної в рамках однієї і тієї ж економічної системи. Вектор інституційних змін лежить на лінії основних соціальних інститутів: прав власності, ролі держави, її законодавчих постулатів та норм, податкової та судової системи тощо.

У так званій неоінституційній економічній теорії інституційні зміни теж є однією з основних категорій. Концепція цих змін розвинена американським економістом лауреатом Нобелівської премії Д.Нортом і визначається як процес зміни формальних правил і неформальних відносин (традицій, загальноприйнятих норм поведінки, досягнутих угод між учасниками угоди) [2, с. 21]. Автор твердить, що джерело інституційних змін потрібно шукати у зовнішньому середовищі, накопиченні досвіду і знань та об'єднанні цих моментів в уявних (ментальних) конструкціях дійових осіб. Навмисні інституційні зміни - результат дій підприємців, які порівнюють транзакційні витрати перебудови інституційної структури з її економічним ефектом.

Д. Норт вважає, що не існує легких шляхів для інституційних перетворень, однак є право вибору форми цих змін. Швидкі в часі інституційні зміни зазвичай пов'язані з анахронізмом у процесі трансформації формальних та неформальних

інститутів. Повільні ж ризикують не отримати логічного завершення, по мірі проведення вони зустрічатимуть опір бюрократів та зацікавлених груп, що може зумовити призупинення процесу подальших інституційних перетворень, або навіть спровокувати контрреформи. Отже, інституційні перетворення залежать також від взаємодії груп інтересів, які висловлюються державою й гілками її влади. Неформалізована система поглядів і цінностей змінюється спонтанно, з різною швидкістю, яка визначається їхнім походженням і характером. Вкорінені в традиціях елементи суспільної свідомості (патерналізм в Україні, норми протестантизму в Західній Європі) змінюються надзвичайно повільно.

Ключову роль у системі соціально-економічних інститутів відіграють громадські звичаї. Вони утворюють те неформальне ядро навколо і на основі якого складаються формальні норми, а також державні та громадські установи, що забезпечують провадження їх у життя. Різні сфери людської діяльності не ізольовані одна від одної. Відповідно, моральні уявлення людей утворюють певну цілісність, що спирається на базові поняття про добро і зло та визначає характер їхніх вчинків у різних життєвих ситуаціях. Тому звичаї правомірно розглядати в якості узагальнюючої категорії щодо всіх типів угод - ринкової, індустріальної, традиційної, цивільної, громадської. Панівна моральна позиція визначає найбільш ймовірний варіант співвідношення угод при переході від одного виду діяльності до іншого. Зростання інтересу до етичних проблем економічного розвитку особливо відзначається на Заході й обумовлено підвищенням ролі людського фактора в постіндустріальній економіці та посиленням зовнішніх ефектів господарської діяльності. Етика покликана протидіяти тенденції до поглиблення диференціації та посилення роз'єднаності соціуму, що розвивається на тлі зростаючої автономізації господарства. Ускладнені господарські відносини часто не встигають за стрімким розвитком сучасної економіки, прогалини, що виникають мають бути заповнені етикою. Також існує багато граней господарських відносин, які неможливо чи недоцільно регулювати нормами права. П. Козловські приводить, у цьому зв'язку, приклад з лікарем який користуючись необізнаністю пацієнта може запропонувати тому свідомо марну операцію [3, с. 33]. У сфері обліку схожа ситуація виникає коли підприємець навмисне спотворює реальну інформацію про доходи та витрати для контролюючих органів. У подібних випадках можливості зловживання визначаються виключно моральним вибором сторони, яка має точнішу інформацію.

У господарській практиці зустрічається чимало ситуацій, коли сумлінність учасників угоди хоча і піддається перевірці, але пов'язана з витратами, які перевищують вигоди. При цьому вірогідність укладання угоди залежить від ступеня взаємної довіри сторін. Довіра є етичною категорією. В економіці необхідність врахування моральних аспектів господарських відносин присутня постійно. Вона стосується не тільки діяльності корпорацій та інших суб'єктів підприємництва, а й держави, осіб, що представляють її структуру та проводять економічну політику. Переконливим підтвердженням цієї тези стали результати ринкового реформування

української економіки в 2014-15 рр. Недооцінка ролі етичних категорій при проведенні політики перетворень може спровокувати загальну кризу довіри.

Імплементація норм фінансового права Європейського Союзу в українське законодавство відбувається в межах його загальної правової системи - *acquis communautaire*, що складається з первинного (акти, що створили держави-члени ЄС з метою заснування та розвитку співтовариств) та вторинного (акти, які ухвалили інституції Співтовариства на підставі актів первинного права) права. Та оскільки Європейський Союз, на відміну від Європейських співтовариств, не є самостійним суб'єктом права, то у процесі адаптації законодавства України до *acquis communautaire* необхідно враховувати принципи права, закріплені в установчих договорах та відповідати принципам права, спільними для правових засад держав-членів ЄС.

Принципи *acquis communautaire* можна поділити на дві групи, що пов'язані: 1) з правами людини: на повагу особистого життя, на справедливий судовий розгляд тощо; 2) з адміністративною правомірністю, а саме принципи: пропорційності, правомірних очікувань, прозорості тощо. Серед принципів другої групи одним із найбільш розвинених принципів є принцип пропорційності, закріплений в Договорі про заснування Європейського Співтовариства – «будь-яка дія Співтовариства не виходить за межі того, чого потребує досягнення мети цього Договору» [4].

Крім цього, Співтовариство використовує ще цілу низку інструментів реалізації політики, які отримали назву *soft law*. Ці документи, як і рекомендації та висновки, не є обов'язковими, і становлять засіб висловлення позиції інституцій Співтовариства з тих чи інших питань. До таких інструментів належать різноманітні повідомлення та настанови. У сферах, де інституції Співтовариства мають широкую свободу прийняття рішень, таких як конкуренція та державна допомога, ці інструменти є досить важливим джерелом інформації про погляди цих інституцій на застосування імперативних положень *acquis communautaire*. Тому в процесі адаптації законодавства України до законодавства ЄС доцільно враховувати й інструменти *soft law*.

Особливе місце в системі актів *acquis communautaire* займають акти міжнародного права. Співтовариство, як суб'єкт міжнародного права, приєдналося до цілої низки таких актів, що становлять невід'ємну частину вторинного законодавства, використовуються у процесі адаптації і регулюють питання, що належать до компетенції Співтовариства. Суд Європейських співтовариств визнає акти міжнародного права учасниками яких є всі держави-члени Співтовариства.

Формальні інституційні зміни у сфері обліку відбулися у контексті реалізації стратегічного курсу євроінтеграції України. Перший етап його характеризувався появою первинних нормативно-правових актів, що давали можливість адаптувати діючі підходи та принципи у сфері управління, зокрема обліку до європейських стандартів з метою налагодження економічного співробітництва України з ЄС. Правовою підставою адаптації законодавства України до *acquis communautaire* є стаття 51 Угода про партнерство та співробітництво між Україною та

Європейськими Співтовариствами (Європейським Союзом) та їх державами-членами від 16 червня 1994 року. Ця стаття містить лише загальне зобов'язання щодо поступового приведення законодавства України у відповідність до законодавства Європейського Співтовариства у перерахованих у цій статті сферах. У 1998 р. було затверджено «Стратегію інтеграції України до Європейського Союзу», а у 2000 р. схвалено «Програму інтеграції України до Європейського Союзу», що означило політико-економічний курс країни та напрямок розвитку бізнесу. Однак, у 2015 р. в результаті оновлення стратегічно-регуляторних документів ці перші програми втратили чинність.

Інструментом втілення стратегії зближення України з ЄС в усіх можливих сферах - політичній, соціальній, фінансовій, економічній, торгівельній, науковій, освітній, культурній тощо стали методичні правила, прописані у прийнятих згодом концепціях - «Концепції адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» (1999 р.) [5] та «Концепції Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» (2002 р.) [6]. Ці документи формально задовольняють Копенгагенські критерії відносно суспільної стабільності та верховенство права. Запровадження адаптаційної політики уможливило утворення відповідних інституцій, які є необхідними для ефективного правотворення та правозастосування. Логічним продовженням її стало прийняття рамкового Закону «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» (2004 р.), згідно з яким відповідна державна політика спрямовується на забезпечення єдиних підходів до нормопроекування, що враховуватимуть принципи законодавства Європейського Союзу в процесі підготовки кваліфікованих спеціалістів та створення належних умов для інституціонального, науково-освітнього, технічного, фінансового забезпечення реалізації європейської стратегії [7]. Цей Закон визначає порядок розробки та виконання програми, її складові та інституційний механізм але він не є програмою адаптації.

Сучасний етап відносин між нашою державою та Євросоюзом відображають нормативні документи які відповідають реаліям сьогодення та чітко формулюють євроінтеграційні прагнення українців закладені в Угоді про асоціацію та Європейським Союзом (2014 р.) [8] та у затверджених у 2015 р. Президентом України П. Порошенком указах про «Стратегію сталого розвитку «Україна-2020» [9] й «Стратегію національної безпеки України» [10].

Метою адаптації законодавства України до *acquis communautaire* перш за все є економічна інтеграція з Європейським Союзом, що й визначено у Плані дій Україна – ЄС, який прийнято в рамках реалізації політики сусідства. Результатом адаптації є повна імплементація нормативно-правових актів, у тому числі у сфері обліку. Україна відноситься до третьої категорії держав, які здійснюють адаптацію свого законодавства до *acquis communautaire* в статусі держави-сусіда ЄС, тому її адаптація є більш гнучкою і передбачає запозичення регулюючої моделі та впровадження у вітчизняне законодавство спільних для всіх держав-членів

Співтовариства принципів. Згідно Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» облікові стандарти України не суперечать міжнародним (ст.1) [11], однак вони містять ряд відхилень.

Єдиний підхід до бухгалтерського обліку та фінансової звітності компаній у всьому світі є важливим елементом ефективності видатків та прозорості ведення справ у функціонуючій ринковій економіці. Сучасна система обліку націлена на забезпечення порівняльного, своєчасного та повного фінансового звітування, що дозволяє належним чином оцінити економічну діяльність та надійність ділової інформації. З одного боку, облік та звітність, згідно з міжнародними стандартами, необхідні для створення довіри з боку інвесторів, коли компанії виходять на внутрішні та міжнародні ринки капіталів. З іншого боку, в поєднанні зі здоровою податковою політикою, міжнародні принципи бухгалтерського обліку оптимізують отримання бюджетних надходжень від прямого оподаткування компаній та домашніх господарств, підсилюючи таким чином здатність держави забезпечувати відповідний рівень державних послуг.

З огляду на значні відмінності в національних облікових системах у світі, що створювали значні перешкоди на шляху отримання прибутків від міжнародних операцій Міжнародна рада з питань бухгалтерського обліку (IASB), розробила єдиний набір зрозумілих та доцільних міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), що вимагають надання прозорої та порівняльної інформації у фінансовій звітності.

Адаптація законодавства України до *acquis communautaire* є складним, послідовним, комплексним процесом, основним елементом якого є розробка та супроводження проектів нормативно-правових актів. Відбувається вона двома шляхами: 1) приведення чинного законодавства у відповідність з *acquis communautaire* шляхом внесення відповідних змін; 2) розробка проектів нормативно-правових актів з урахуванням *acquis communautaire* та приналежності проекту до пріоритетних сфер адаптації, перелік яких наведено у Загальнодержавній програмі адаптації. Адаптація законодавства з бухгалтерського обліку належить до першого етапу програми.

Принципами розробки нормативних документів у сфері обліку та фінансової звітності підприємств з врахуванням *acquis communautaire* є наступні: відповідність - підготовка нормативних документів має враховувати положення джерел *acquis*, особливості правової системи України та правила нормопроекування, інформацію про використання положень джерел *acquis* потрібно викладати у порівняльно-правовій таблиці; транспарентність - інформація, що формується згідно національного законодавства з бухгалтерського обліку та фінансової звітності має базуватися на Міжнародних стандартах фінансової звітності, бути правдивою й представляти інтерес для міжнародної спільноти; доцільність - при розробці правових актів потрібно враховувати положення джерел *acquis*, що не погіршуватимуть економічної та соціально-політичної ситуації в Україні, якщо відповідний проект суперечить *acquis communautaire*, то у довідці доцільно

зазначити очікувані соціально-економічні та інші ефекти від його впровадження; моніторинг - робота міністерств та відомств, котрі займаються порівняльно-правовими дослідженнями відповідності законодавства з *acquis communautaire*, відбирають положення нормативно-правових документів, що потребують узгодження та займаються програмою адаптації законодавства; узагальнення - загальнодержавний механізм адаптації законодавства - перевірка проектів законів України та інших нормативно-правових актів на предмет їх відповідності *acquis communautaire*; інтегрованість - робота Загальнодержавної інформаційної мережі з питань європейського права, доступність та оновлення відповідних порівняльно-правових досліджень підвищення кваліфікації посадовців та викладачів з питань європейського права, а також розробка та затвердження таких навчальних програм.

Інституційний механізм адаптації вітчизняного законодавства, у тому числі й у сфері обліку до *acquis communautaire* полягає у розподілі інституційної відповідальності за цей процес між Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України та Міністерством юстиції України [12]. Так, центральний орган законодавчої влади - Верховна Рада України, що відповідає за прийняття законів та за здійснення юридичної експертизи відповідних проектів законів. Координацію парламентської роботи у сфері адаптації законодавства здійснює Комітет Верховної Ради України з питань європейської інтеграції. Основним завданням Кабінету Міністрів України у цьому зв'язку є фінансове планування виконання Програми. Центральним уповноваженим органом виконавчої влади у сфері адаптації законодавства України до законодавства ЄС є Міністерство юстиції України. До його компетенції належить розробка пропозиції щодо фінансування заходів по виконанню Програми, моніторинг, науково-експертне, аналітичне, інформаційне та методологічне забезпечення тощо.

У 2004 році з метою забезпечення міжвідомчої координації діяльності з адаптації законодавства було створено Координаційну раду з адаптації законодавства України до законодавства ЄС, яку очолює Прем'єр-міністр України. Її основними обов'язками є: надання пропозицій щодо співробітництва з ЄС у сфері адаптації законодавства; забезпечення єдиного підходу до виконання відповідних адаптаційних заходів; визначення переліку відповідальних органів виконавчої влади, а також підготовка щорічної доповіді про стан виконання Програми.

Органом, що забезпечує організаційну, експертно-аналітичну, правову, інформаційну та іншу підтримку діяльності Кабінету Міністрів України, Прем'єр-міністра України, Першого віце-прем'єр-міністра України, керівництва Секретаріату з питань реалізації державної політики у сфері інтеграції України до ЄС, зокрема, щодо адаптації українського законодавства є Департамент європейської інтеграції, створений у складі Секретаріату Кабінету Міністрів України.

Органи виконавчої влади та галузеві міністерства виконують покладені на них завдання з адаптації законодавства в межах своєї компетенції. Деякі з них виконують специфічні завдання, як, наприклад, Національне агентство з питань державної служби і Національна академія державного управління при Президентові

України, що відповідають за підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації фахівців у сфері європейської інтеграції.

Неформальні інституційні зміни у сфері оподаткування є окремим випадком більш масштабних інституційних перетворень. При виборі еволюційного шляху таких перетворень відбувається закріплення на рівні формальних інститутів вже сформованих неформальних норм. Однак діапазон вибору можливих варіантів в такій ситуації вкрай обмежений. Це пояснюється тим, що багато неформальних норм по своїй природі застосовні тільки в рамках локальних спільнот - сім'ї, кола знайомих чи сусідів, мафіозних утворень і т.п. Тому їх переклад з локального рівня на рівень всього суспільства неможливий в принципі.

Необхідно зауважити, що взаємодія формальних і неформальних інститутів носить суперечливий характер. Тому, конгруентність як вираження заходів можливої пристосовності формальних та неформальних норм не є раз і назавжди заданою величиною. Підвищенню ефективності державної облікової політики могли б сприяти і цілеспрямовані заходи морально-психологічного впливу, орієнтовані на досягнення позитивних зрушень у суспільній свідомості. Інструментами здійснення цих заходів можуть виступати установи освіти, культури й мистецтва, засоби масової інформації. Питання господарської етики повинні бути ширше представлені у навчальних програмах освітніх закладів. Потужним засобом впливу на масову свідомість служать й заклади культури, преса, радіо та телебачення. Мегатенденцією, що підштовхнула розвиток системи соціальних інститутів у ХХІ ст. є дерегуляція. Деретуляція веде до зміщення акцентів у діяльності державних інститутів: скорочуються прямі форми державного втручання в економіку. Основною функцією держави стає створення конкурентного середовища, прийняття єдиних, сталих, прозорих правил для всіх суб'єктів ринку, розвиток виробничої та соціальної інфраструктури.

Висновки. Таким чином, інституційні перетворення у сфері обліку повинні бути послідовним динамічним процесом. Неправильне розуміння ситуації може призвести до формування інституціонального середовища, в рамках якого економічні явища і процеси можуть протікати не так як вбачалося на початку проведення реформ. Адаптація сфери обліку до законодавства ЄС має відбуватися з урахуванням сформованих соціально-економічних обмежень і стереотипів на основі надійної емпіричної підтримки, а комплексні інституційні зміни мають містити систему мотивації учасників цього процесу, які нестимуть персональну відповідальність.

Список використаних джерел

1. Олейник А.Н. Институциональная экономика: [учебное пособие] / А.Н.Олейник. - М.: ИНФРА-М, 2002. - 416 с.
2. Норт Д. Институты, институциональные изменения и функционирование экономики / Д. Норт. - М.: Начала, 1997 -190 с.
3. Козловски П. Принципы этической экономии / П. Козловски. - СПб.: Экономическая школа, 1999. – 346 с.

4. Договор о создании Европейского экономического сообщества [електронний ресурс] // Сайт веб-порталу «Wikisource». - Режим доступу: https://en.wikisource.org/wiki/Treaty_establishing_the_European_Economic_Community#PART_ONE_.E2.80.94_Principles

5. Концепція адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу [електронний ресурс] // Сайт Верховної Ради України. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1496-99-%D0%BF>

6. Концепція Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу [електронний ресурс] // Сайт Верховної Ради України. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/228-iv>

7. Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» [електронний ресурс] // Сайт Верховної Ради України. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>

8. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [електронний ресурс] // Сайт Верховної Ради України. - Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011

9. Стратегія сталого розвитку «Україна–2020» [електронний ресурс] // Сайт Верховної Ради України. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

10. Стратегія національної безпеки України [електронний ресурс] // Сайт Верховної Ради України. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/105/2007>

11. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [електронний ресурс] // Сайт Верховної Ради України. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

12. Наближення законодавства України до права ЄС [електронний ресурс] // Урядовий портал. - Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=247677455

УПРАВЛЕНИЕ ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫМИ ИЗМЕНЕНИЯМИ В СФЕРЕ УЧЕТА В УКРАИНЕ В КОНТЕКСТЕ РЕАЛИЗАЦИИ ЕВРОИНТЕГРАЦИИ

НОВИКОВА И.Э.

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко

Цель. Анализ теории институтов и институциональных изменений, их влияние на сферу учета, определение направлений адаптации отечественной сферы учета к стандартам Европейского Союза.

Методика. В процессе исследования использованы общенаучные методы: научного абстрагирования, синтеза, аналогии, эмпирического анализа, сравнительного анализа, теоретического обобщения, а также исторический метод.

Результаты. Исследована суть и значение институциональных изменений, а также их влияние на сферу учета в контексте реализации отечественной стратегии евро интеграции. Определены способы преодоления или минимизации негативных факторов с точки зрения институционального подхода. Изложены принципы адаптации учетной системы Украины в контексте перехода на международные стандарты.

Научная новизна. Предложены практические рекомендации по имплементации международных стандартов учета в отечественную практику.

Практическая значимость. Результаты исследования будут способствовать улучшению администрирования в процессе реализации стратегии евро интеграции.

Ключевые слова: *институционализм, институциональные изменения, учет, европейская интеграция, достижения Сообщества (acquis communautaire), адаптация законодательства, Общегосударственная программа адаптации законодательства, Европейский Союз.*

MANAGEMENT OF INSTITUTIONAL CHANGES IN SECTOR ACCOUNTING IN UKRAINE IN THE CONTEXT REALIZATION OF THE EUROPEAN VECTOR

NOVIKOVA I.

Taras Shevchenko National University of Kyiv

Purpose. Analysis of the theory of institutions and institutional change, their influence on the scope of accounting, identify directions adaptation of the national sector accounting to EU standards.

Methodology. The study uses general scientific methods: scientific abstraction, synthesis, analogy, empirical analysis, comparative analysis, theoretical generalization and historical method.

Findings. Defined essence and importance of institutional changes, researched their impact on the scope of accounting in the context of the national strategy of European integration. Defined ways to overcome or minimize negative factors in terms of new institutional approaches. The principles of adaptation of accounting system of Ukraine, expounded in the contexts of transition to international standards.

Originality. Practical recommendations offered for the implementation of international accounting standards in domestic practice.

Practical value. The research results will improve administration in the implementation of the strategy of integration.

Keywords: *institutionalism, institutional changes, accounting, European integration, acquisition of the Community (acquis communautaire), adaptation of legislation, State Program of adaptation of legislation, European Union.*